

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 20 februari 1936 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till lag om socialregister, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 januari 1936 till riksdagen avlämnad proposition, nr 3, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 9 januari 1936, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om socialregister.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

I varje kommun skall av fattigvårdsstyrelsen eller annat kommunalt organ, som kommunen därtill utser, föras ett register (*socialregister*) över hjälpverksamheten inom kommunen.

2 §.

I socialregistret skola antecknas:

1) de personer, som erhålla understöd eller annan hjälp genom kommunens organ;

2) inom kommunen boende personer, vilka uppbära tilläggs pension enligt lagen om folkpensionering, understöd enligt förordningen om invalidunderstöd eller blindhetsersättning eller som med bidrag av allmänna medel åtnjuta sjukvård eller yrkesutbildning, varom i 8 § lagen om folkpensionering förmäles, för förebyggande eller hävande av arbetsförmåga;

3) personer, som erhålla hjälp i annan form än ovan sagts, i den mån det registerförande organet erhåller kännedom därom och finner anteckning om förhållandet böra inflyta i registret.

3 §.

Anteckning, som i 2 § sägs, skall innehålla uppgift om hjälpens orsak och art, den tid hjälpen avser, dess omfattning samt i korthet övriga om-

ständigheter, vilka kunna vara av betydelse vid bedömande av uppkommande fråga om ytterligare hjälp åt person, som med anteckningen avses.

I registret intagna uppgifter skola vara ordnade och för varje person sammanförda på sådant sätt, att de äro lätta att finna och överblicka. Det åligger det registerförande organet att införskaffa så fullständiga upplysningar som möjligt för anteckning, varom i första stycket sägs.

4 §.

Beslutar kommunalt organ, att hjälp skall utgå till viss person, skall beslutet omedelbart delgivas det registerförande organet. Sådan delgivningsplikt åligger pensionsnämnd ifråga om tilläggs pension och invalidunderstöd samt dess ordförande ifråga om blindhetsersättning och bidrag av allmänna medel för sjukvård eller yrkesutbildning, varom i 2 § 2) sägs.

5 §.

Statlig myndighet, av landsting tillsatt styrelse eller nämnd, ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, varom förmäles i 4 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete, erkänd sjukkassa och erkänd arbetslöshetskassa äro pliktiga att efter framställning tillhandagå det registerförande organet med upplysning angående från myndigheten, styrelsen, nämnden, bolaget eller kassan till viss angiven person utgående hjälp.

6 §.

Kommunalt organ, som bedriver hjälpverksamhet, skall, innan slutligt beslut rörande hjälpåtgärd till viss person fattas, från socialregistret inom kommunen inhämta upplysningar angående personen ifråga.

7 §.

I 5 § omförmälda myndigheter, styrelser, nämnder, bolag och kassor ävensom kommunalt organ, som i annan kommun för socialregister, äro berättigade att efter framställning erhålla för sin verksamhet erforderliga uppgifter från registret beträffande viss angiven person.

8 §.

Socialregister och därtill hörande handlingar ävensom uppgifter, som erhållits ur registret, skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937. Åtgärder för socialregisters anordnande böra vidtagas dessförinnan.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det genom propositionen framlagda lagförslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehafvt två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen nr 74 i första kammaren av herr *Egnell* samt nr 220 i andra kammaren av herr *Johanson* i Hallagården m. fl.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande. I fråga om de skäl, som motionären anført, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

Förslaget i dess helhet.

Sedan dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Lübeck, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1929, tillkallat sakkunniga — organisationssakkunniga — för att verkställa utredning angående den sociala försäkrings- och hjälpverksamhetens organisation, hava de sakkunniga den 11 december 1934 avgivit betänkande med utredning och förslag rörande den samhällseliga hjälpverksamhetens organisation m. m. (statens offentliga utredningar 1934: 53).

Enligt givna direktiv har det ålegat organisationssakkunniga att behandla, bland annat, frågan om möjligheterna att åstadkomma större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna — eller möjligen större lokala enheter — av den sociala omvårdnadens uppgifter.

I ett utkast till lag om den samhällseliga hjälpverksamhetens organisation m. m., som organisationssakkunniga framlagt i sitt betänkande, hava de sakkunniga föreslagit, bland annat, inrättandet av social nämnd, vilken myndighet skulle fullgöra de funktioner, som enligt gällande lagstiftning utövas av fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, ungdomsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd och arbetslöshetskommitté. Bestämmelser om social nämnd hava upptagits i 1 kapitlet av nyssnämnda lagutkast.

I kap. 3 av organisationssakkunnigas betänkande, vilket kapitel innehåller principdiskussion angående ändringar i den inre kommunala organisationen, hava de sakkunniga anført, bland annat, att icke blott de, som tidigare anslutit sig till tanken på ett totalt eller partiellt sammanförande av den kommunala understödsverksamheten, utan även flertalet av dem, som stått mer eller mindre främmande för centraliseringssynpunkterna, enats däri, att alla uppgifter rörande hjälpverksamheten borde sammanföras till ett centralt register i kommunen. Därigenom skulle upplysningar om hjälpklientelet finnas överskådliga och lättillgängliga.

I detta register, benämnt understödsregister, som enligt de sakkunnigas förslag (10 §) skulle föras av social nämnd, skulle införas jämväl upplysningar angående understöd från erkänd sjuk-kassa eller arbetslöshetskassa eller från organiserad enskild hjälpverksamhet.

Över de sakkunnigas förslag hava yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

I föreliggande proposition har föredragande *departementschefen, statsrådet Möller*, förklarar, att han icke funnit sig böra lägga sakkunnigförslagens huvud-

principer till grund för lagstiftning i ämnet. Departementschefen har vidare yttrat:

Emellertid föreligger otvivelaktigt, på sätt såväl av de sakkunniga som i avgivna yttranden anförts, ett visst behov av samverkan i större utsträckning än som för närvarande förekommer mellan kommunernas olika organ för hjälpverksamhet för att motverka en del nu rådande missförhållanden. I överensstämmelse med den uppfattning, som kommit till uttryck i ett flertal yttranden, anser jag, att i sådant hänseende åtskilligt skulle kunna vinnas genom tillskapandet av ett kommunalt register, innehållande i första hand uppgifter rörande av kommunen utövad understödsverksamhet av skilda slag men därutöver jämväl andra upplysningar, som kunde vara av värde vid bedömandet av föreliggande understödsspörsmål.

De i organisations-sakkunnigas betänkande ingående bestämmelser, som ha avseende å understödsregister, synas mig kunna läggas till grund för en lagstiftning i ämnet.

Med ledning av de avgivna yttrandena har organisationssakkunnigas förslag i nämnda delar undergått överarbetning inom socialdepartementet.

Utskottet.

I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet det vara önskligt, att kommunernas olika organ för hjälpverksamhet samverka med varandra i större utsträckning än som för närvarande är fallet. Genom att, på sätt i propositionen föreslås, inrätta ett socialregister, i vilket uti den omfattning lämpligen kan ske intagas uppgifter av värde för bedömandet av föreliggande understödsspörsmål, torde nu rådande missförhållanden i fråga om hjälpverksamhetens handhavande i avsevärd utsträckning kunna avhjälpas. Det lagförslag, som framlagts genom förevarande proposition, finner utskottet därför böra mottagas med tillfredsställelse.

Lagförslagets särskilda bestämmelser.

1 §.

Enligt *organisationssakkunnigas* förslag skulle registret föras av den sociala nämnden. Endast i kommuner, där sådan nämnd funnes, skulle således register förekomma, d. v. s. i alla kommuner med mera än 1,500 invånare samt i de kommuner med lägre invånarantal, som frivilligt beslutat inrätta social nämnd.

1 § i det uti propositionen framlagda lagförslaget stadgar, att socialregister skall föras i varje kommun.

Departementschefen har härom anført, bland annat:

Organisationssakkunniga, enligt vilkas förslag registret skulle föras av den sociala nämnden, torde icke hava haft anledning att närmare taga ståndpunkt till spörsmålet om storleken av de kommuner, inom vilka förandet av register i och för sig måste anses önskvärt. I de yttranden över de sakkunnigas förslag, däri detta spörsmål direkt berörts, hava olika uppfattningar kommit till uttryck. Sälunda har i vissa fall en gräns vid 1,500 invånare förordats, under det att i andra fall skyldighet för alla kommuner att föra register blivit tillstyrkt.

Ett register av nu ifrågasatt beskaffenhet synes nödvändigt i alla kommuner, där verksamheten är av sådan omfattning, att den rent personliga kontakten icke är tillräcklig garanti för kontroll och översikt över

hjälpverksamhetens olika grenar. Huruvida ur nämnda synpunkt en gränsdragning vid ett invånarantal av 1,500 är den rätta synes mig emellertid tveksamt. Jag är benägen antaga, att en sådan gräns lämpligen borde sättas åtskilligt lägre. En gräns vid 1,000 invånare skulle medföra, att register icke skulle vara obligatoriskt i en av rikets 114 stadskommuner samt i 1,109 av dess 2,414 landskommuner. Bestämdes gränsen till exempelvis 500 invånare, skulle icke någon stadskommun men 469 landskommuner vara befriade från skyldighet att föra register.

Emellertid torde även i kommuner, där registers förande måhända icke vore alldeles nödvändigt, ett register dock vara av stort värde med hänsyn till däri införda uppgifters överskådlighet och lättillgänglighet. Svårigheterna att få registret fört på ett tillfredsställande sätt synas icke avsevärda. Ju mindre en kommun är, desto mindre torde nämligen omfattningen av de uppgifter, som skola införas i registret, och därmed även besväret med registerföringen, vara. För övrigt torde böra beaktas att förändringar av skilda slag med avseende å dem, som i kommunerna hava understödsverksamheten om hand, kunna föranleda, att den personliga kännedom om kommunens förhållanden, som i allmänhet kan påräknas i kommun av viss storleksordning, i åtskilliga fall faktiskt icke förefinnes.

Under hänsynstagande till samtliga föreliggande omständigheter finner jag lämpligast, att register av det slag, varom nu är fråga, föres i alla rikets kommuner.

Uti de i anledning av propositionen väckta motionerna (I: 74 och II: 220), vilka äro likalydande, har hemställts, att i händelse av bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till socialregister riksdagen måtte besluta, att kommuner med mindre än 1,500 invånare skola undantagas från skyldigheten att föra socialregister, samt att vederbörande utskott måtte utarbета förslag till de ändringar av lagtexten, som därför befundes erforderliga.

Till stöd för berörda hemställan har i motionerna anförts, bland annat:

I mindre kommuner torde det icke vara nödvändigt med införandet av ett socialregister, då med den personliga kännedom, som otvivelaktigt finnes hos dem, som inom dessa ha hand om hjälpverksamheten ifråga, det icke bör medföra någon svårighet att utan dylikt register lämna alla de uppgifter vilka kunna vara erforderliga.

Att ett register av den i förevarande lagförslag angivna beskaffenheten skulle vara till gagn i alla kommuner synes utskottet uppenbart. I varje fall bliva uppgifter av den art, att de skola inflyta i registret, genom ett sådant överskådliga och lättillgängliga. Behovet av ett register kan visserligen icke anses vara lika stort överallt. Ju mindre en kommun är, desto större anledning finnes otvivelaktigt att antaga, att hjälpverksamheten skulle kunna på ett relativt tillfredsställande sätt handhavas även utan ett socialregister. Fall kunna emellertid inträffa, då den personliga kännedom om kommunens förhållanden, till vilken man måste lita, om register saknas, av en eller annan anledning faktiskt icke förefinnes. Då, såsom departementschefen framhållit, svårigheterna att få registret fört på ett tillfredsställande sätt icke synas avsevärda, finner utskottet sig böra, med avstyrkande av det

Utskottet.

i motionerna framställda yrkandet att socialregister icke skall behöva föras i kommuner med mindre än 1,500 invånare, förorda, att sådant register skall föras i alla kommuner.

Mot innehållet i 1 § har utskottet ej heller i övrigt något att erinra.

2—8 §§ *m. m.*

Utskottet.

Mot de i lagförslagets 2—8 §§ upptagna stadgandena, ikraftträdelsebestämmelserna samt rubriken finner utskottet icke anledning att göra erinran.

Utskottet vill emellertid framhålla, att ett behov torde föreligga för kommunerna att erhålla någon ledning vid upplägandet av socialregister, så att dessa verkligen bliva inrättade på ett tillfredsställande sätt. Utskottet ifrågasätter, huruvida icke lämpligen under socialdepartementets ledning blanketter till socialregister kunna iordningställas, i viss mån måhända avvikande från varandra alltefter behovet i kommuner av olika typ och av olika storlek.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A) att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen; samt

B) att motionerna I: 74 och II: 220 icke måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 11 februari 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder**, *Sigfrid Hansson, Sam Larsson, P. Sandström, Norman**, *Karl Bodin* och *Carlström**;

från andra kammaren: herrar *Österström, Johanson* i Hallagården*, *Olovson* i Västerås*, *Pettersson* i Hällbacken, *Hansson* i Trollhättan, *Sandström* i Sollefteå, *Molander* och *Hassler*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *K. G. Westman* och *Johanson* i Hallagården, som ansett, dels att utskottets yttrande sid. 5 om 1 § bort erhålla följande lydelse:
»Att skäl tala för att i lag påbjuda, att ett socialregister skall föras i större kommuner, är enligt utskottets mening tydligt. I små kommuner

åter äro förhållandena överskådliga på ett helt annat sätt än i de större. Där äga de personer, som ha den kommunala hjälpverksamheten om hand, en så noggrann kännedom om de hjälpsökande och om den vård, som de erhålla, att anledning ej föreligger att ålägga dessa små kommuner tvånget att föra socialregister. Då för närvarande intet tvång finnes ens att föra fattigvårdsregister, och då mindre kommuner till och med kunna befrias från skyldigheten att hava ett reglemente för fattigvården, förefaller det vara ett alltför stort steg att nu ålägga alla kommuner att föra ett sammanfattande register över den sociala hjälpverksamheten. Pappersmängder och skrивerier böra ej onödigtvis tynga förvaltningen. Om den gräns, där tvånget att föra socialregister upphör, sättes så, att kommuner med mindre än 1,000 invånare falla därunder, skulle 1,109 landskommuner befrias från denna skyldighet. Utskottet föreslår en ändring av paragrafen av sådant innehåll.»;

dels ock, beträffande utskottets hemställan, att den bort erhålla följande lydelse:

»Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet, i anledning av motionerna I: 74 och II: 220, hemställa,

att riksdagen måtte antaga Kungl. Maj:ts proposition med den ändring, att 1 § erhåller följande lydelse:

'I varje kommun med mera än 1,000 invånare skall av fattigvårdsstyrelsen eller annat kommunalt organ, som kommunen därtill utser, föras ett register (*socialregister*) över hjälpverksamheten inom kommunen. Kommun med mindre invånarantal äger föra sådant register.'»

2) av herrar *Österström* och *Hassler*.
